

Competentieprofiel docent VGCT

*opgesteld door de Stuurgroep Vernieuwing Opleiding VGCT, in opdracht van het bestuur VGCT.
Maart 2018*

Introductie

De Stuurgroep Vernieuwing Opleiding VGCT is in 2016 ingesteld door het bestuur van de VGCT met de opdracht de opleiding tot cognitief gedragstherapeut te moderniseren. Een onderdeel van deze opdracht is het opstellen van een competentieprofiel voor docenten. In 2015 is door de commissie Supervisoren een advies uitgebracht over de deskundigheidsbevordering voor supervisoren. Deze commissie adviseerde om de huidige registratie als supervisor (dat ook de rollen van docent en leertherapeut omvat) te handhaven. Aangezien de rollen van supervisor en docent wel van elkaar verschillen, werd geadviseerd om zowel een competentieprofiel Supervisor VGCT als een competentieprofiel Docent VGCT op te stellen. Beide profielen kunnen vervolgens worden gebruikt om nascholing voor supervisoren dan wel docenten vorm te geven.

Het competentieprofiel docent is niet gekoppeld aan een VGCT-registratie. Het is een hulpmiddel voor supervisoren en cognitief gedragstherapeuten die lesgeven. Het kan bijvoorbeeld gebruikt worden in de supervisorencursus VGCT en in andere workshops en trainingen voor docenten.

Het competentieprofiel Docent VGCT heeft betrekking op alle vormen van lesgeven, zoals het geven van cursussen, vormen van e-learning en andere didactische vormen.

Het CanMEDS model

In navolging van het Competentieprofiel Supervisor VGCT® is ook bij het profiel voor de docent gekozen voor het CanMEDS-model: het Canadian Medical Education Directions for Specialists model. Dit model is allereerst ontwikkeld voor de medische beroepen en is inmiddels internationaal ook in gebruik bij talloze andere hulpverlenende beroepen. Dit model is tevens gebruikt bij alle competentieprofielen van de psychologische BIG-beroepen.

De volgende zeven competentiegebieden worden onderscheiden:

1. Cognitief gedragstherapeutisch doceren: is het kerngebied van het vak waarmee de overige competentiegebieden nauw samenhangen.
2. Communicatie: omvat alle communicatie en samenwerking met de cursist.
3. Samenwerking: verwijst naar het samenwerken met anderen die met de docent en de cognitief gedragstherapeut i.o. betrokken zijn bij diens opleiding.
4. Kennis en wetenschap: richt zich op het proces van het verwerven en uitdragen van kennis.
5. Maatschappelijk handelen: betreft de maatschappelijke context van het handelen van de docent.
6. Organisatie: betreft zowel de organisatie van het lesgeven als de context waarin dit plaatsvindt.
7. Professionaliteit: heeft betrekking op onder meer persoonlijke, ethische en juridische kwaliteitseisen, die gesteld worden aan de beroepsuitoefening van de docent.

Werkterrein docenten

Wij volgen het uitgangspunt van Watkins en Milne (2014) dat doceren voor verschillende professies meer overeenkomsten heeft dan verschillen wat betreft het hanteren van het didactische proces. De inhoud van dat proces kan uiteraard verschillen.

Docenten VGCT geven les aan cognitief gedragstherapeuten en cognitief gedragstherapeutisch werkers in opleiding binnen de VGCT. Docenten VGCT geven ook les over cognitieve gedragstherapie in het kader van de GZ-, PT- en KP-opleiding als ook aan psychiaters in opleiding.

Richtlijn voor gebruik

In navolging van het competentieprofiel Supervisor VGCT hebben we bij het opstellen van dit profiel de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- het profiel dient concreet genoeg te zijn om richting te geven en duidelijk te zijn, maar tevens beknopt genoeg om hanteerbaar te zijn;
- zowel generieke als voor cognitieve gedragstherapie specifieke competenties worden beschreven;

- wij veronderstellen dat iedere docent VGCT beschikt over de competenties zoals beschreven in het profiel voor de cognitief gedragstherapeut. Deze worden daarom niet herhaald.

Het competentieprofiel docent is ontwikkeld om de kwaliteit van lesgeven en docenten te bevorderen en beoogt een inhoudelijke impuls hieraan te geven. Het competentieprofiel docent kan gebruikt worden om:

- scholing aan docenten vorm te geven;
- evaluatie-instrumenten te ontwikkelen;
- de eigen ontwikkeling als docent vorm te geven;
- cursisten, die op zoek zijn naar een docent/cursus, te ondersteunen bij hun keuze.

Het profiel mag niet door partijen buiten de beroepsgroep gebruikt worden om kwaliteitseisen of regelgeving aan te verbinden. Kennis op het gebied van de effectiviteit van lesgeven is hiervoor nog niet toereikend.

Dit profiel is niet bedoeld om formele regels rond bijvoorbeeld registratie op te stellen. Regelgeving over doceren en docentschap kan worden gevonden in de registratiereglementen van de VGCT. Reglementen in deze vallen buiten het terrein van het competentieprofiel.

Samenstelling Stuurgroep Vernieuwing Opleiding

Voorzitter: Tonnie Prinsen

Leden: Yvette van der Pas, Susanne Wegen

Projectleider: Hanneke van der Lende

Gebruikte literatuur

Competentieprofiel Cognitief Gedragstherapeut VGCT 2014

Commissie Supervisoren (2016). *Competentieprofiel Supervisor VGCT*. VGCT.

Werkgroep Modernisering GZ-opleiding (2015). *Competentieprofiel praktijkopleiders*.

Watkins, C.E. & D.L. Milne (2014). *The Wiley International Handbook of Clinical Supervision*. Wiley, Blackwell.

<https://www.medischevervolgopleidingen.nl/ondersteuningsmateriaal?search=competentieprofiel>
www.zevencompetenties.nl

Competentieprofiel Docent VGCT

Competentiegebied 1: Doceren

De docent combineert zijn cognitief gedragstherapeutische kennis en vaardigheden met zijn didactische vaardigheden. De docent past de didactische principes van (competentiegericht) opleiden toe en baseert zich hierbij op resultaten van wetenschappelijk onderzoek en 'best practices'.	
Competenties en indicatoren	
1.1	De docent beheerst de leerstof waarvoor hij verantwoordelijk is en kent de theoretische en praktische achtergronden van zijn vak. Dit betekent dat hij:
	1.1.1 de opbouw van het curriculum van het vak en de plaats van de cursus hierin overziet. Hij weet hoe zijn onderwijs voortbouwt op het voorgaande onderwijs en voorbereidt op de beroepspraktijk
	1.1.2 de vakinhoud analyseert, verdeelt in deelvaardigheden en kennisonderdelen uitgaande van de benodigde competenties
	1.1.3 kiest voor relevante en actuele vakliteratuur en deze vakinhoud correct toepast in de cursus
1.2	De docent zorgt voor een goede opzet van de cursus/opleidingsactiviteit in lijn met het competentieprofiel. Dit betekent dat hij:
	1.2.1 in staat is een draaiboek te maken of gebruik maakt van een bestaand draaiboek
	1.2.2 op basis hiervan relevante en haalbare leerdoelen voor de cursus formuleert
	1.2.3 op basis van deze leerdoelen samenhangende lessen ontwikkelt
	1.2.4 afwisselende en relevante werkvormen, materialen, methodieken en media gebruikt
	1.2.5 doelmatig gebruik maakt van digitale leermiddelen die het leerproces bevorderen
	1.2.6 voor voldoende observatiemomenten zorgt om cursisten aan het werk te zien
	1.2.7 passende en valide toetsen kiest of ontwikkelt
1.3	De docent creëert een veilige en uitdagende leeromgeving. Dit betekent dat hij:
	1.3.1 vooraf een inschatting maakt van het niveau van de cursisten
	1.3.2 de leerstof begrijpelijk en aansprekend uitlegt en demonstreert hoe ermee gewerkt dient te worden
	1.3.3 de cursisten met gerichte activiteiten de leerstof laat verwerken en ze hierbij begeleidt
	1.3.4 De cursisten stimuleert tot toepassing van het geleerde
	1.3.5 ruimte schept voor leren, inclusief het maken van fouten
	1.3.6 cursisten stimuleert tot reflectie op het eigen gedrag, zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid
	1.3.7 rekening houdt met individuele verschillen in leren en leerbehoeften
1.4	De docent begeleidt adequaat groepsprocessen. Dit betekent dat hij:
	1.4.1 kennis heeft van groepsdynamiek en groepsontwikkeling
	1.4.2 interactie met en tussen cursisten stimuleert en begeleidt
	1.4.3 ervoor zorgdraagt dat elke cursist voldoende aandacht en ruimte krijgt
	1.4.4 voldoende gezag en overwicht in de groep heeft om het leerproces te bevorderen

	1.4.5	overzicht houdt over de groep zonder het individu uit het oog te verliezen
	1.4.6	weerstand en ongezonde groepsverhoudingen herkent en hierop adequaat reageert
1.5	De docent volgt en beoordeelt de voortgang van de cursist. Dit betekent dat de docent:	
	1.5.1	de ontwikkeling van de cursist volgt door de cursist te observeren
	1.5.2	regelmatig feedback geeft die concreet, opbouwend en constructief is
	1.5.3	in staat is toetsresultaten te beoordelen
	1.5.4	bij de eindtoets beoordeelt of de cursist zich de vereiste competenties voldoende heeft eigengemaakt
1.6	De docent evalueert systematisch en gebruikt evaluaties om de kwaliteit van de cursus te verbeteren of levert hieraan een bijdrage	

Competentiegebied 2: Communicatie

De docent communiceert op heldere en constructieve wijze.		
Competenties en indicatoren		
2.1	De docent geeft heldere uitleg over de leerdoelen, opzet en vereisten van de cursus	
2.2	De docent draagt zorg voor een goede interactie met de cursisten. Dit betekent dat hij:	
	2.2.1	enthousiasmeert en de nieuwsgierigheid van cursisten prikkelt
	2.2.2	gebruik maakt van duidelijke verbale en non-verbale communicatie
	2.2.3	in staat is individuen en de groep te motiveren
	2.2.4	problemen in interactie herkent, zo nodig bespreekt en zo veel als mogelijk zorgt voor een passende oplossing
	2.2.5	Werkvormen en methodieken afstemt op het niveau, leerbehoeften en kenmerken van de cursisten
	2.2.6	Zich bewust is van en rekening houdt met individuele verschillen tussen cursisten, in normen, culturele kaders, werkcontext, leeftijd, geslacht e.d.

Competentiegebied 3: Samenwerking

De docent participeert in samenwerkingsrelaties die relevant zijn voor de adequate uitvoering van de cursus.		
Competenties en indicatoren		
3.1	De docent draagt zorg voor een goede samenwerking en afstemming met de andere docent(en) in de cursus	
3.2	De docent houdt rekening met eisen van de VGCT bij vormgeving van de cursus.	

Competentiegebied 4: Kennis en wetenschap

De docent is op de hoogte van relevante ontwikkelingen in zijn vakgebied.		
Competenties en indicatoren		
4.1	De docent houdt zijn kennis over ontwikkelingen op het vakgebied waarover hij doceert op peil.	
4.2	De docent is op de hoogte van (nieuwe ontwikkelingen in) didactische principes van competentiegericht opleiden en van ontwikkelingen binnen de opleiding tot cognitief gedragstherapeut(isch werker).	

Competentiegebied 5: Maatschappelijk handelen

De docent zorgt voor een maatschappelijk verantwoorde uitoefening van het beroep.		
Competenties en indicatoren		
5.1	De docent handelt op grond van wettelijke regelgeving en opleidingsbeleid. Dit betekent dat hij:	
	5.1.1	zijn taken en verantwoordelijkheden als docent kent en neemt
	5.1.2	maatschappelijke ontwikkelingen, die van invloed zijn op onderwijs en opleiden, herkent en erop inspeelt.

	5.1.3	op de hoogte is van regelgeving in het omgaan met onvoldoende vordering bij de cursist.
5.2	De docent weegt de belangen van de cursist af tegen belangen van cliënten, de beroepsgroep en de maatschappij. Dit betekent dat hij:	
	5.2.1	functioneert als poortwachter van zijn professie: hij geeft alleen een positieve beoordeling af als de cursist voldoende vorderingen heeft gemaakt en voldaan heeft aan de eindtermen van de cursus.

Competentiegebied 6: Organisatie

De docent zorgt voor een adequate organisatie van de cursus en houdt hierbij rekening met de plaats van de cursus binnen de organisatie van de VGCT.		
Competenties en indicatoren		
6.1	De docent zorgt ervoor dat de cursus voldoet aan de accreditatie-eisen van de VGCT en dat deze past binnen het scholingsprogramma voor cognitief gedragstherapeuten (i.o.) en cognitief gedragstherapeutisch werkers (i.o.).	
6.2	De docent zorgt voor een goede organisatie van de cursus wat betreft informatie vooraf, inschrijving, afstemming met de leslocatie, vormgeving van de lesdagen, beoordeling en afronding.	

Competentiegebied 7: Professionaliteit

De docent toont zich een professionele docent.		
Competenties en indicatoren		
7.1	De docent vertoont adequaat persoonlijk en interpersoonlijk gedrag. Dit betekent dat hij:	
	7.1.1	een juiste balans handhaaft tussen professionele betrokkenheid en persoonlijke distantie
	7.1.2	ethische dilemma's herkent, bespreekt en hierbij de relevante beroepscode hanteert
	7.1.3	zich bewust is van zijn optreden als rolmodel
	7.1.4	zich bewust is van verschil in positie en macht tussen docent en cursist en dit indien nodig bespreekt.
7.2	De docent reflecteert systematisch op de eigen manier van opleiden. Dit betekent dat hij:	
	7.2.1	open staat voor feedback
	7.2.2	cursisten en co-docenten vraagt om feedback en gebruik maakt van evaluaties door cursisten
	7.2.3	op basis van feedback en eigen leerervaringen de persoonlijke leerbehoefte vaststelt, hiervoor een ontwikkelplan opstelt en de voortgang hiervan periodiek evalueert
	7.2.4	middels scholing, lezen van literatuur, intervisie of supervisie zijn kennis en vaardigheden als docent op peil houdt
	7.2.5	de grenzen van zijn eigen competenties kent en daarbinnen handelt